

Szóképek

A szóképeket a szépirodalomban használjuk. Céljuk a képszerűség, szemléletesség biztosítása.

Fajtái:

- metafora (névátvétel):
  - Tartalmi vagy hangulati egyezés alapján, hasonlóság alapján valósul meg
  - A köznyelvben is használjuk, nem csupán a szépirodalomban
    - Pl.: szőlőszem, csipős nyelvű, galamblelkű
  - A szépirodalmi stílusban is igen gyakori
  - A metafora szerkesztettsége szerint lehet egytagú és lehet többtagú (teljes, kibontott metafora)
    - Pl.: „füst virágzik”
- Megszemélyesítés:
  - Élettelen tárgyat vagy elvont fogalmat emberi tulajdonsággal vagy cselekvéssel ruház fel
  - A megszemélyesítés valójában metafora típus
    - Pl.: „nyurga füst virágzik”
- Metonímia (névcsere):
  - Görög szóból származik
  - Itt a 2 fogalom a metaforától eltérően valóságosan is érintkezik egymással
    - Pl.: farmer
  - Ok-okozati, rész-egész viszony, logikai kapcsolat van a metonímiánál az elemek között
    - Pl.: „Amott ül egy zörgő kabát”
    - A ruhadarabbal utal a költő az emberre
  - Szinekdoché:
    - A metonímia egyik típusa
    - Az a típus, ahol résszel utalunk az egészre vagy nemmel a fajtára
    - Pl.: A **fal**u szájára vette -> A falu itt mindenkire vonatkozik
- Szinesztézia:
  - Különböző érzékterületek összekapcsolása a jellemzője
  - Pl.:
    - lila dal -> látás + hallás összekapcsolása
    - sűrű csönd ropog -> látás+ hallás+tapintás
  - Görög szóból ered -> együttérzést jelent
  - Hétköznapi életben is használjuk
    - Pl.: Nehéz szag van
- Allegória:
  - Végigvonul az irodalomtörténetben, már az ókori görögök, rómaiak is alkalmazták (Aesopus, Phaedrus, tanmeséi: Elvont fogalmakat általában erkölcsi vonatkozású dolgokat állatalakkal kapcsolnak össze)
  - Használta Dante is az Isteni színjátékban:
    - farkas, oroszlán, párduc allegóriák -> erőszakra, gögre, kapzsiságra utal
  - Egy érzékletes kép, melynek másodlagos jelentését a költő megfejti
- Szimbólum, jelkép:
  - Általában érzelmet, sejtelmes hangulatot közvetít
  - A másodlagos jelentését nem fejt meg a költő, hanem az olvasóra bízta

Ha egy allegória végigvonul egy költeményen, akkor azt allegorikus költeménynek nevezzük

Pl.: Petőfi Sándor: „Föltámadott a **tenger**, a **népek** tengere”

Ha egy szimbólum vonul végig a költeményen, akkor azt szimbolikus költeménynek nevezzük.

Szimbólumok, jelképek a hétköznapi életben is előfordulnak

- Pl.:
  - bilincs -> rabság
  - kenyér -> élet
  - galamb -> szabadság

Létezik szimbolika is:

- Pl.:
  - piros -> vér, szerelem
  - zöld -> remény
  - sárga -> irigység

Az irodalom is használja a jelképeket.

A 19. század végéig, 20. század elejéig mindezt 2 féle módon tette

- Önálló, szétszór stíluseszközként
- Egész művet uraló stíluseszközként

A 19. század végén, 20. század elején kialakult az úgynevezett szimbolizmus.

A szimbolizmus időszakában a jelképek több jelentése már nem egyértelmű mindenki számára.

Nyugat- Európában az élet rejtett összefüggéseit, titokzatosságát érzékeltetik:

- Képviselője a francia irodalomban Baudelaire (Romlás virágai mű) <- legfontosabb kötete
- Kelet- Európában társadalmi szimbólumok a dominánsak, a társadalmi elmaradottságot bírálják a költők.

A magyar irodalomban Ady Endre volt a szimbolizmus megteremtője:

- Pl.: A magyar Ugaron
- Itt az Ugar Magyarország szimbóluma.
- Ugar: megműveletlen, termékeny föld

Hasonlat:

- Hasonlóságon alapuló azonosítás
- Létezik úgynevezett kifejtett hasonlat, itt megjelenik a nyelvtani elemként a „mint” kötőszó, viszont a „ként” toldalék segítségével is kifejezhetünk hasonlatot
- Pl.:
  - Tanárként
  - „Gondolatim minden reggel, mint a fürge méh”